

Een dun laagje beschaving

THEATER *Madame de Sade*; de opstand van een vrouw van Yukio Mishima door Toneelgroep Amsterdam, regie: Krzysztof Warlikowski. Gezien: 26 februari, Stadsschouwburg, daar nog van 30/3 t/m 1/4. Tournee.

“Als mensen in Nederland een probleem hebben, gaan ze naar de therapeut. In Polen ga je naar het theater om antwoorden te krijgen op vragen die je bezig houden,” zegt de Poolse regisseur Krzysztof Warlikowski. Toen hij aan de voorstelling *Madame de Sade* met Toneelgroep Amsterdam begon te werken, stelde hij daarom eindeloze vragen over de Nederlandse identiteit. Maar wat nu precies de actuele therapeutische werking van dit stuk moet zijn, is niet helemaal duidelijk.

Madame de Sade speelt zich af in een achttiende-eeuws Frans bourgeois milieu. De sadomasochistische schrijver en vrijdenker marqués De Sade zit in de gevangenis vanwege zijn seksuele uitspattingen. Vijf vrouwen – zijn vrouw, haar moeder, haar zus, een barones en een gravin – wachten op hem. Zij zitten gevangen in hun verlangen naar De Sade.

Het stuk is geschreven door de Japanse schrijver Yukio Mishima, die er de onorthodoxe fantasie op nahield om jongens te vermoorden op grote marmeren tafels, om vervolgens delen van hen op te eten.

Warlikowski weet in zijn regie nog maar eens inzichtelijk te maken hoe dun het laagje beschaving nu eigenlijk is. De tafelmanieren van deze lieden zijn in orde, maar het beest bonkt in hun harten. Een tijdloos thema, dat in een moderne theatrale vormgeving is gestoken.

Omdat het stuk een mannelijke visie op de vrouw uitdraagt, vroeg de Poolse regisseur aan de vijf mannelijke acteurs, die de vrouwenrollen spelen, om hun eigen ervaringen met vrouwen in hun spel te verwerken. Dit is een briljant idee geweest. Zelden speelden de acteurs van Toneelgroep Amsterdam zo overtuigend een vrouw.

Hugo Koolschijn is een prachtige dame op leeftijd, die op zuigende wijze haar dochter manipuleert en van De Sade wil losweken. Barry Atsma speelt deze dochter ook al zo levensecht, wegwijnend in haar ‘toewijding aan haar man’. Alwin Pulinckx is het egoïstische zusje, Leon Voorberg zet een preutse, kleingeestige barones neer, Eelco Smits glorieert als provocerende gravin. Marieke Heebink is de enige vrouw op toneel, en ook zij is fantastisch als de zwarte (vals zingende) schoonmaakster, die als enige het milieu onpartijdig be-

schouwt.

Er valt genoeg te genieten. De goed geregisseerde voorstelling is rijk aan vondsten. Vooral kostuumontwerpster Malgorzata Szczepniak heeft wonderen verricht: onder een zonnebankje is een bikini-hesje op de borstkas van Pullinkx ongebruind gebleven.

De maatschappelijke problemen van Nederland zullen met deze *Madame de Sade* niet worden opgelost. Alhoewel de therapeutische les kan worden getrokken dat je je nooit gevangen moet laten zetten in het verhaal van de ander.

Daar komt Renée uiteindelijk ook achter.

MAARTJE DEN BREEJEN

**ZELDEN SPEELDEN
DE TA-MANNEN
BETER EEN VROUW**

